

ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของชีวิตไทย

ผู้วิจัย : กัลยา ดิงศภัทย์, ม.ร.ว. และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

ชื่อเรื่อง : การใช้คำเรียกขานในภาษาไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ

ปีงบประมาณ : ๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๒๕ ปีที่พิมพ์ -

คำสำคัญ (Keyword) : ภาษาไทย, ภาษาไทย -- การใช้, ภาษาไทย – คำเรียกขาน, กรุงเทพมหานคร, สมัยรัตนโกสินทร์

สารสังเขป (Abstract) :

การวิจัยนี้ศึกษาการใช้และความเปลี่ยนแปลงการใช้คำเรียกขานในภาษาไทยกรุงเทพฯ ในระยะเวลา ๒๐๐ ปีของสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ : ๒๓๒๕ - ๒๕๒๕ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากบทสนทนาในนวนิยายและเรื่องสั้น ๑๕๗ เรื่อง ซึ่งสุ่มตัวอย่างตามสมัยย่อย ๕ สมัยในยุครัตนโกสินทร์ คือสมัยต้นแห่งยุครัตนโกสินทร์ สมัยเริ่มเข้าสู่ยุคใหม่ สมัยหลังการเลิกทาส สมัยประชาธิปไตย และสมัยหลัง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

การศึกษานี้ได้ค้นพบว่า คำเรียกขานในภาษาไทยประกอบด้วยส่วน ๒ ส่วน คือส่วนที่ต้องมีตามด้วยส่วนที่มีหรือไม่มีก็ได้ ส่วนหลังนี้ได้แก่คำลงท้าย เช่น *คะ* และส่วนที่ต้องมีจะเป็นคำหนึ่งคำใดหรือหลายคำในคำเหล่านี้ประกอบกัน และเรียงลำดับก่อนหลังดังนี้ คำนำหน้า คำเรียกญาติ ยศ อาชีพ ตำแหน่ง ชื่อ และวลีแสดงความรู้สึก

จากการวิเคราะห์พบว่า คำเรียกขานที่ใช้มากที่สุด ๓ ประเภท คือ *ชื่อ คำนำหน้า + ชื่อ* และ *คำนำหน้า การใช้คำทั้ง ๓* นี้ถูกกำหนดโดยความเคารพ และความสนิทสนมที่ผู้พูดแสดงต่อผู้ฟัง สำหรับการเปลี่ยนแปลงตลอดสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นั้น ข้อมูลแสดงว่าคำเรียกขานที่ผู้ใหญ่ใช้พูดกับผู้น้อยมีความเปลี่ยนแปลงน้อยมาก แต่คำเรียกขานที่ผู้น้อยใช้พูดกับผู้ใหญ่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในการทำงานที่แสดงความเท่าเทียมกับผู้ใหญ่มากขึ้นตั้งแต่สมัยประชาธิปไตย (๒๔๗๕) เป็นต้นมา และสำหรับในหมู่คนที่เท่ากัน การใช้คำเรียกขานมีแนวโน้มแสดงความสนิทสนมมากขึ้น

ลำดับที่ ๒

ผู้วิจัย : สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา

ชื่อเรื่อง : การแต่งกายสตรีกับหัตถกรรมทอผ้าในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์

เงินทุน : เงินทุนจุฬาฯ เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ปีงบประมาณ : ๒๕๓๔

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๓๖ ปีที่พิมพ์ : ๒๕๔๒

คำสำคัญ (Keyword) : การแต่งกายไทย, หัตถกรรมไทย, ผ้าไทย, สตรีไทย, สมัยรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการแต่งกายในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบริบทสังคม ความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทสตรี การแต่งกายสตรี และหัตถกรรมทอผ้า

ผลการวิจัยพบว่า การแต่งกายสตรีในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ปรับเปลี่ยนตามผลกระทบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทสตรี ผู้นำสนใจการแต่งกายของสตรี และชักจูงให้เป็นไปตามที่ประสงค์ มีพัฒนาการการแต่งกายแบ่งออกได้ ๕ สมัยคือ

๑) นุ่งผ้าห่มสบัสมัยต้น รูปแบบการแต่งกายสตรีชั้นสูงมิได้แตกต่างกันมากนักกับสตรีสามัญ สตรีชั้นสูงเน้นคุณภาพ ความงามของผ้า ความประณีตในการนุ่งห่ม เครื่องประดับที่สูงค่า เพื่อบอกฐานะ

๒) สมัยใหม่เริ่มใส่เสื้อ สตรีสามัญยังนุ่งผ้าห่มสบัสมัยเหมือนสมัยแรก สตรีชั้นสูงสวมเสื้อแบบตะวันตก นุ่งผ้าโจงกระเบนแบบเดิม

๓) มาลानำไทยไปสู่อารยะ รัฐบาลชักชวนให้สตรีแต่งกายสวยงามในฐานะดอกไม้แห่งชาติ แต่สตรีสามัญชนไม่อาจปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์

๔) แฟชั่นใหม่สมัยพัฒนา พ.ศ. ๒๕๐๐ สังคมไทยสมัยพัฒนารับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น สตรีทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทำให้สตรีชั้นสูงและสตรีชั้นกลางแต่งกายแบบสากลมากขึ้นด้วย

๕) มัดหมี่ใหม่ไทยสายใยชนบท ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ทรงฟื้นฟูหัตถกรรมส่งเสริมการทอผ้าให้เป็นอาชีพของสตรีชนบททำให้หน่วยงานรัฐและเอกชนส่งเสริมหัตถกรรมทอผ้า ผ้าทอต่างๆ จึงทำให้ผ้าทอดำรงอยู่ได้ราษฎรชนบทที่มีอาชีพเสริมที่เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวได้ตามสมควร

ลำดับที่ ๒

ผู้วิจัย : ไพฑูรย์ ลินลารัตน์

ชื่อเรื่อง : การปรับเปลี่ยนสู่สังคมสมัยใหม่ของไทย : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา ปีงบประมาณ : ๒๕๓๕

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๔๐ ปีที่พิมพ์ : -

คำสำคัญ (Keyword) : มหาวิทยาลัย -- ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลง, สังคมไทย, การศึกษา

ระดับอุดมศึกษา

สาระสังเขป (Abstract) :

หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเป็นการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดและวิธีการในเชิงอุตสาหกรรม ธุรกิจ และการค้า ตามแนวทางของสหรัฐอเมริกาเป็นสำคัญ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดความต้องการใหม่ๆ ในสังคมและคนในสังคมก็มีบทบาทใหม่ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทที่เอกชนเข้ามามีส่วนในการพัฒนาประเทศมากขึ้น ทำให้ข้าราชการไม่ใช่ผู้ผูกขาดการจัดการและดูแลในสังคมอย่างที่เป็นมาต่อไป

มหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นสถาบันทางสังคมก็ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดวิธีการดำเนินงานไปจากเดิมอย่างมาก เริ่มจากมีบทบาททางการศึกษาที่เน้นแต่เพียงการผลิตบัณฑิตป้อนเข้าสู่ระบบราชการ ก็เปิดกว้างสู่ระบบธุรกิจเอกชนมากขึ้น หันมาเน้นการวิจัยและการให้บริการทางวิชาการมากขึ้น พร้อมทั้งเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาและขยายมหาวิทยาลัยสู่ภูมิภาคมากขึ้น ในส่วนของการเรียนการสอนก็ปรับปรุงหลักสูตรให้

กว้างมากขึ้น จัดการเรียนการสอนให้สนองตอบปัจเจก บุคคลมากขึ้น รวมถึงการสอนและการประเมินผลที่เน้นตัวผู้เรียนมากขึ้น กิจกรรมนักศึกษาที่เปิดกว้างสนองต่อความสนใจของนักศึกษาทำให้มีนิสิตนักศึกษาจำนวนมากไม่น้อยจัดกิจกรรมทางปัญญาและสังคมมากยิ่งขึ้น ยิ่งการบริหารด้วยแล้ว เป็นการเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารทั้งในการกำหนดนโยบาย การดำเนินการ และการคัดเลือกผู้บริหาร การปรับเปลี่ยนเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ของมหาวิทยาลัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงครอบคลุมแนวทางหลักในเรื่องของความเป็นปัจเจกบุคคล เสรีภาพ และมีส่วนร่วมของคนในองค์กร การบริการอย่างหลักวิชาและความหลากหลายในการดำเนินงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวทางของเสรีนิยม (Liberalization) อย่างชัดเจน

ผู้วิจัย : ปิยนาด บุณนาค

ชื่อเรื่อง : การวิเคราะห์โอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เงินทุน : เงินทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย **ปีงบประมาณ :** ๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๒๗ **ปีที่พิมพ์ :** -

คำสำคัญ (Keyword) : สังคมไทย, การเลื่อนชั้นทางสังคม, สังคมไทย--ครอบครัวและเครือญาติ, สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

สาระสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเลื่อนชั้นทางสังคมของบุคคลในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นรัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๓ (พ.ศ.๒๓๒๕ - ๒๓๕๔) โดยเฉพาะการเลื่อนชั้นทางสังคมในระบบราชการ

ผลการวิจัยพบว่าบุคคลแบ่งออกเป็น ๒ ชั้นชั้นคือชนชั้นผู้ปกครองและชนชั้นผู้ถูกปกครอง และมีบุคคลนอกชนชั้นคือชาวจีน ชาวตะวันตก สมณชีพราหมณ์ บุคคลที่ได้เลื่อนชั้นทางสังคมเป็นจำนวนมากทุกสถานการณ์คือกลุ่มเจ้าขุนนาง พระสงฆ์ ส่วนไพร่ได้เลื่อนชั้นทางสังคมในภาวะบ้านเมืองปกติ สำหรับทาสไม่ปรากฏการเลื่อนชั้นทางสังคมต่างๆ ที่มีกฎหมายเปิดโอกาสให้เลื่อนชั้นทางสังคมได้ การเลื่อนชั้นทางสังคมของสตรีมีน้อยกว่าบุรุษ

การเลื่อนชั้นทางสังคมมี ๒ แบบ คือการเลื่อนขึ้น (๑. แบบปกติ ๒.แบบข้ามขั้น) และการเลื่อนลง (ถูกถอดออกจากบรรดาศักดิ์ เป็นไพร่ถูกจำคุกถูกประหารชีวิต) การเลื่อนชั้นทั้ง ๒ แบบ ส่งผลกระทบต่อครอบครัวและเครือญาติ การเลื่อนชั้นทางสังคมเป็นแบบแนวตั้ง และเลื่อนขึ้นมากกว่าเลื่อนลง

การเลื่อนชั้นทางสังคมส่งผลให้สังคมไทยเป็นสังคมเปิดที่บุคคลกลุ่มต่างๆมีโอกาสเลื่อนชั้นทางสังคม แม้ว่าโอกาสของชนชั้นผู้ปกครองจะมีมากกว่าชนชั้นผู้ถูกปกครองก็ตาม

ผู้วิจัย : สุกัญญา ภัทรราชย์, พรรรัตน์ คำรุ่ง และ ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ

ชื่อเรื่อง : การแสดงพื้นบ้านภาคกลาง : การปรับปรนในชีวิตไทยสมัยใหม่

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา

ปีงบประมาณ : ๒๕๓๔

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๔๐ **ปีที่พิมพ์ :** -

คำสำคัญ (Keyword) : การแสดงพื้นบ้านภาคกลาง, ละครแก๊บน, ละครไทย, ละครชาวบ้าน, ลิเก

สาระสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการปรับเปลี่ยนของศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคกลางคือ ละครชาวบ้านและลิเก เพื่อหาผลสรุปสนิยมการเสพศิลปะ การแสดงของคนไทย และอนุมานแนวโน้มการแสดงพื้นบ้านดังกล่าว ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในจังหวัดกรุงเทพฯ ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ฉะเชิงเทรา อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา นครสวรรค์ พิษณุโลก พิจิตร ระหว่างมิถุนายน ๒๕๓๔ - สิงหาคม ๒๕๓๘ โดยสัมภาษณ์ศิลปินชาวบ้าน บันทึกภาพถ่าย เสียง วิดีทัศน์ และชมการแสดงสด ๓๔ ครั้ง

ผลการวิจัยสรุปว่า ละครชาวบ้านภาคกลางมีความเป็นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ครั้นสมัยต้นรัตนโกสินทร์ละครชาวบ้านให้อิทธิพลต่อละครราชสำนัก หลังรัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมาละครราชสำนักกลับให้อิทธิพลต่อละครชาวบ้าน ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ศิลปะการแสดงในราชสำนักปรับตามแบบตะวันตก เกิดศิลปะการแสดงรูปแบบใหม่ๆ ได้แก่ ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง ละครร้อง ลิเก การเสพงานศิลปะในงานมหรสพที่จัดแสดงให้ชมโดยไม่คิดค่าชม เปลี่ยนแปลงเป็นการเสียเงินเพื่อชมการแสดง

ปัจจุบัน ละครชาวบ้านที่ดำรงบทบาทในสังคมคือ ละครแก๊บน ละครไทย ลิเก ละครแก๊บนที่เหลืออยู่กลายรูปเป็นละครรำผสมลิเกสำหรับเล่นแก๊บนตอนกลางวัน และเล่นเป็นละครแก๊บนผูกขาดโดยศาลทำให้ละครรำแก๊บนยังคงอยู่ ส่วนละครไทย เช่น ในจังหวัดเพชรบุรี พระนครศรีอยุธยาแสดงในงานประจำปีของวัด งานฝังลูกนิมิต งานศพ ปัจจุบันละครไทยปรับเปลี่ยนการร้อง การรำ เครื่องแต่งกายที่คล้ายคลึงกับลิเก ลิเกเป็นศิลปะการแสดงที่ปรับตัวตลอดเวลา มีกำเนิดจากการสวดผสมจำอวด ปัจจุบันลิเกให้ความสำคัญกับการเดินโชว์ เครื่องแต่งกาย รูปร่างหน้าตา บทบาทมากกว่าการร้องการรำตามแบบเดิมชาวบ้านจึงนิยมมากกว่าละครชาวบ้านชนิดอื่น

นอกจากนี้ยังพบว่าการแสดงที่สอดคล้องกับรสนิยมของคนไทยประกอบด้วย ๓ ลักษณะคือ ๑) ฉากเครื่องแต่งกายงาม มีการรำบ้าง ๒) ดำเนินเรื่องรวดเร็ว ๓) มีความสนุกสนานบทตลกมาก อันเป็นหัวใจของละครชาวบ้านไทยที่สืบทอดมาอยู่ในศิลปะการแสดงร่วมสมัย

ผู้วิจัย : อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

ชื่อเรื่อง : กำเนิดและพัฒนาการของการแปลงให้เป็นนามวลีในภาษาไทย : หลักฐานแสดงการ

ปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ของภาษาไทย

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา **ปีงบประมาณ :** ๒๕๓๕

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๓๗ **ปีที่พิมพ์ :** -

คำสำคัญ (Keyword) : นามวลี, สมัยสุโขทัย, ภาษาไทย, ภาษาไทย -- การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง

สารสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ทางภาษาที่เรียกว่าการแปลงเป็นนามวลี (Nominalization) ซึ่งหมายถึงกระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำนาม เช่น เดิน Π การเดิน ต้องการ Π ความต้องการทำงาน Π ที่ทำงาน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปีที่ทำวิจัย (พ.ศ.๒๕๓๕) ผู้วิจัยมีสมมุติฐานว่ากระบวนการทางภาษาดังกล่าวนี้นี้มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย ในแง่ที่รูปแบบส่วนใหญ่ของปรากฏการณ์นี้จะปรากฏเป็นครั้งแรกหลังสมัยปฏิรูปสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ ๕ และความถี่ในการใช้นามวลีแปลงจะสูงขึ้นเรื่อยๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน โดยความถี่สูงสุดจะอยู่ในภาษาที่เป็นทางการ

ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์มาจากเอกสารภาษาไทยทั้งหมดที่พบสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา ส่วนสมัยรัตนโกสินทร์ใช้สุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเป็นช่วง ๑๓ ช่วง

ผลการวิจัยแสดงว่าในสมัยสุโขทัยมีรูปแบบการแปลงเป็นนามวลี ๒ รูปแบบได้แก่ <ความ> เช่น ความดี และ <ผู้> เช่น ผู้ดี ในสมัยอยุธยามีรูปแบบ <การ> เช่น การเล่าเรียน และ <ที่> เช่น ที่ไว้ปืน เพิ่มขึ้น ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์พบรูปแบบเพิ่มขึ้นอีก ๔ รูปแบบ ความจริงข้อนี้ไม่สนับสนุนสมมุติฐานในแง่ที่รูปแบบนามวลีแปลง ส่วนใหญ่จะพบหลังสมัยการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย อย่างไรก็ตามความถี่ในการใช้นามวลีแปลงเป็นไปตามที่คาดคือ ในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๕ การใช้รูปภาษาดังกล่าวเพิ่มขึ้นถึง ๖ เท่าตัว ซึ่งแสดงว่าภาษาไทยได้ปรับเปลี่ยนเป็นภาษาสมัยใหม่แล้ว และการแปลงเป็นนามวลีก็เป็นดัชนีหนึ่งของภาษาสมัยใหม่ ผลการวิเคราะห์ยังแสดงอีกว่าปรากฏการณ์นี้พบในภาษาที่เป็นทางการมากกว่าที่ไม่เป็นทางการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้วิจัย : สุภาพรรณ ฌ บางช้าง

ชื่อเรื่อง : ขนบธรรมเนียมประเพณี : ความเชื่อและแนวการปฏิบัติในสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา ปีงบประมาณ : ๒๕๓๒

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๓๓ ปีที่พิมพ์ : ๒๕๓๕

คำสำคัญ (Keyword) : ไทย -- ความเป็นอยู่และประเพณี, ประเพณีไทย, ไทย -- คติความเชื่อ, สมัยสุโขทัย, สมัยอยุธยาตอนกลาง

สารสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาแนวคิดพื้นฐาน ลักษณะและบทบาทของขนบธรรมเนียมประเพณีไทยสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง (พ.ศ. ๑๘๐๐ - ๒๑๕๘) ผลการศึกษาพบว่าแนวคิดพื้นฐานคือคติเทวภูมิที่เป็นพื้นฐานของโลกทัศน์ของคนไทยเรื่องขึ้นตอนชีวิตและเป้าหมายชีวิต การตระหนักคุณค่าพระรัตนตรัย การยอมรับความมีอยู่ของสรรพชีวิต ความเชื่ออำนาจธรรมชาติ อำนาจพุทธเทพนิกร อำนาจมนุษย์ อำนาจพราหมณ์เทพนิกร อำนาจไสยเวท อำนาจผู้ปกครองประเทศ ความต้องการดำรงอยู่ตามวัฏจักรชีวิต เงื่อนไขเฉพาะการณ อิทธิพลของพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ ความเชื่อดั้งเดิม บุคลิกภาพของคนไทย ล้วนหล่อหลอมรูปแบบประเพณีไทยที่มีลักษณะเด่นสำคัญ คือมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างเสริมเสถียรภาพของชีวิต ทั้งระดับบุคคล ชุมชน ประเทศ ระหว่างประเทศ มีภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์และ

เลือกสรร ความเอื้อเพื่อเกื้อกูล ความละเอียดอ่อน ประณีตงดงาม เมื่อต้องการความศักดิ์สิทธิ์ก็แสดงออกอย่างมีพลัง ประสานประโยชน์ มีความบันเทิงแฝงอยู่ มีศิลปะ

บทบาทหลักของชนบทรรมนิยมประเพณีไทย คือการสร้างเสถียรภาพทั้งการเมืองการปกครอง การทำมาหากิน การดำเนินชีวิต การสั่งสมบุญ และการสืบทอดพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังเป็นสื่อสร้างความสามัคคี การรวมตัวของชุมชน การเอื้อเพื่อแบ่งปัน การสร้างสรรค์ศิลปะ จึงควรมีการสืบทอดชนบทรรมนิยมประเพณีในอดีตที่ยังมีคุณค่าต่อสังคมไทยปัจจุบันและอนาคต

ผู้วิจัย : สมศรี ชัยวนิชยา

ชื่อเรื่อง : เชื้อนปากมดูล : เหตุแห่งความขัดแย้งในสังคมไทย

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ

ปีงบประมาณ : ๒๕๓๓

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๔๐ **ปีที่พิมพ์ :** -

คำสำคัญ (Keyword) : เชื้อนปากมดูล-- ปัญหาความขัดแย้ง, เชื้อนปากมดูล --การชุมนุมประท้วง, สังคมไทย

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย ๓ ประการ คือ ๑) ศึกษาลักษณะการชุมนุมประท้วงของราษฎรปากมดูลระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๘ ๒) ศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาของกลุ่มต่างๆ และผลที่เกิดขึ้น ตลอดจนการยุติปัญหา การสร้างความเป็นธรรมให้กลุ่มที่เรียกร้อง ๓) ศึกษาวิธีนำเสนอปัญหาและแนวทางการยุติปัญหา

ผลการวิจัยพบว่า กรณีเชื้อนปากมดูลเป็นตัวแทนของความขัดแย้งในสังคม ลักษณะการชุมนุมประท้วงของราษฎรปากมดูลเป็นยุทธวิธีทางการเมืองของกลุ่มค่อนข้างไร้อำนาจ ต้องอาศัยองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ นักศึกษา สื่อมวลชน นักการเมืองท้องถิ่น เพื่อให้การประท้วงเป็นประเด็นสาธารณะที่ได้รับความชอบธรรม ชื่อเรียกร้องสำคัญของราษฎรปากมดูลคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมและผลกระทบการประกอบอาชีพการประมง อันเป็นยุทธศาสตร์การรวมกลุ่มของราษฎรปากมดูลที่ทำให้เป็นกลุ่มอิทธิพลได้ จึงส่งผลให้เกิดการโต้ตอบของรัฐบาล และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตต่อราษฎรที่ชุมนุมประท้วงในลักษณะรุนแรง วิธีนำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมก็ทำให้รัฐบาลและการไฟฟ้าฝ่ายผลิตยอมรับชื่อเรียกร้องของราษฎรปากมดูลอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัย : สุวรรณ สถาอานันท์ และ เนื่องน้อย บุญเนตร

ชื่อเรื่อง : ความคิดและภูมิปัญญาไทย คำ : ร่องรอยความคิด ความเชื่อไทย

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ

ปีงบประมาณ : ๒๕๓๒

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๓๔ **ปีที่พิมพ์ :** ๒๕๓๕

คำสำคัญ (Keyword) : ภูมิปัญญาไทย, ไทย--คติความเชื่อ, โสยศาสตร์, ไทย--ความเป็นอยู่และประเพณี

สาระสังเขป (Abstract) :

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ คือการวิเคราะห์คำในภาษาไทยที่สะท้อนความคิดและความเชื่อไทยใน

สมัยปัจจุบัน

คำที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาเพื่อวิเคราะห์มีทั้งหมด ๓๖ คำ แบ่งออกเป็น ๓ หมวด ได้แก่

๑) หมวดระเบียบจักรวาลและระบบศีลธรรม มีคำว่า ชาตภพ พรหมลิจิต โโชค ดวง ฝิ ขวัญ วิทยุญาณ ไสยศาสตร์ กรรม นรก-สวรรค์ และศีลธรรม

๒) หมวดระบบศีลธรรมและระเบียบสังคม มีคำว่า ครอบครัว แม่ พี่น้อง พรรคพวก ผู้ใหญ่-ผู้น้อย ผู้ดี ชาวบ้าน นักเลง เจ้าพ่อ เจ้านาย เจ้า ศักดิ์ศรี – หน้าตา ที่พึ่ง เกรงใจ น้ำใจ และจิตใจ

๓) หมวดเล่นกับจารีต มีคำว่า ปลง ไม่เป็นไร สนุก งาน และเล่น

ผู้วิจัยขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ๒๔ ท่านเขียนคำอธิบายของคำทั้ง ๓๖ คำ แล้วนำมาวิเคราะห์ ได้ผลสรุปว่า สังคมไทยในปัจจุบันยังคงมีแง่มุมของความเชื่อตามแนวจารีตอยู่ แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีพลังในการกำหนดวิถีชีวิต และความคิดความเชื่อ ซึ่งแตกต่างไปจากสังคมไทยในอดีต กล่าวคือ ในปัจจุบันมี “ระบบคิด” แบบใหม่ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดวิถีปฏิบัติ และวิถีคิดอย่างกว้างขวาง เช่น การอธิบายโลกเชิงวิทยาศาสตร์ และการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตของชาวไทย

ผู้วิจัย : นิกธ ดุสิตสิน และคนอื่นๆ

ชื่อเรื่อง : ความคิดและภูมิปัญญาไทย ชุดการดูแลสุขภาพอนามัย

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ

ปีงบประมาณ: ๒๕๓๒

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๓๔ **ปีที่พิมพ์ :** -

คำสำคัญ (Keyword) : ภูมิปัญญาไทย, การดูแลสุขภาพ, ไทย-- สุขภาพและการดูแลรักษา

สาระสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวความคิดและภูมิปัญญาไทยด้านการดูแลสุขภาพอนามัยตั้งแต่อดีตถึง พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากเอกสาร ตำรา จดหมายเหตุ จารึก และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยแบ่งเรื่องที่ศึกษาออกเป็น ๖ หัวข้อ โดยเรียงลำดับตามพัฒนาการของคน ตั้งแต่เป็นทารกในครรภ์มารดาจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ได้แก่ ๑) ครรภ์รักษา ๒) การบริบาลทารก ๓) ประจำเดือน ๔) การส่งเสริมสุขภาพเด็ก ๕) การบำบัดโรค ๖) การฟื้นฟูสุขภาพ

ในหัวข้อครรภ์รักษา ซึ่งรวมการตั้งครรภ์ การทำแท้ง และการคลอดลูก สรุปได้ว่าในสมัยก่อน มีความเชื่อมากมายเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นที่มาของข้อห้ามต่างๆ สำหรับหญิงมีครรภ์ ผู้วิจัยเห็นว่าข้อห้ามดังกล่าวล้วนอธิบายเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ได้

เรื่องการบริหารทารก ผู้วิจัยวิเคราะห์เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อาหารเสริมสำหรับทารกและโรคต่างๆ ที่เกิดในเด็ก เช่น ตานขโมย หัด ชาง ตลอดจนการรักษาโดยการกวาดยา

หัวข้อเกี่ยวกับประจำเดือน ก็สะท้อนความเชื่อหลายประการ เช่น ระดู เป็นสิ่งสกปรก ห้ามดื่มน้ำมะพร้าวเวลาเป็นประจำเดือน ตลอดจนความเชื่อที่ว่าถ้าระดูมาสม่ำเสมอ ผู้หญิงจะมีผิวพรรณดี นอกจากนั้นผู้วิจัยยังวิเคราะห์เรื่อง การแตกเนื้อสาว เชื้อพรหมจรรย์ การปฏิบัติตนเมื่อมีระดู และระดูขาว อีกด้วย

หัวข้อการส่งเสริมสุขภาพเด็ก ผู้วิจัยวิเคราะห์เรื่องการอบรมเลี้ยงดู ลูกศิษย์วัด ลูกสาว ลูกชาย พี่เลี้ยง เด็กดี เด็กเกเร

เกี่ยวกับเรื่องการบำบัดโรค ผู้วิจัยกล่าวถึงโรคที่ร้ายแรงในอดีต ๗ โรค ได้แก่ กาฬโรค คุชทูระโรค โรคเรื้อน มงครอ ฝิในท้อง ห่า(อหิวาตกโรค) ฝิฉาย(ไข้ทรพิษ) และวิเคราะห์การบำบัดโรคในแง่การรักษาใช้

ยา สมุนไพร และของแสดง

ในหัวข้อการฟื้นฟูสุขภาพ ผู้วิจัยกล่าวถึงการทำให้ร่างกายกลับคืนสู่สภาพปรกติดั้งเดิม และวิเคราะห์โรคที่ต้องฟื้นฟู ได้แก่ อัมพาต อัมพฤกษ์ ตลอดจนวิธีการฟื้นฟูซึ่งได้แก่ การนวด

ผู้วิจัย : สุมน อมรวิวัฒน์ และคนอื่นๆ

ชื่อเรื่อง : ความคิดและภูมิปัญญาไทย : ด้านการศึกษา

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ

ปีงบประมาณ : ๒๕๓๒

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๓๔ **ปีที่พิมพ์ :** ๒๕๓๔

คำสำคัญ (Keyword) : ภูมิปัญญาไทย, ไทย--การศึกษาและการสอน, การศึกษาไทย, ไทย—หลักสูตรและการสอน, แบบเรียนภาษาไทย

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยเอกสารนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์ความคิดและภูมิปัญญาไทยในอดีตด้านการอบรมสั่งสอนกุลบุตร หลักสูตร และการเรียนการสอนวิชาต่างๆ เครื่องเล่นเรียน และเรื่องน่ารู้บางเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา วิจัยเป็นการสืบค้นเอกสารและหนังสือ รวบรวมคัดลอก และจัดกลุ่มคำที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย วิเคราะห์สาระและประเด็นสำคัญ แล้วนำเสนอคำประกอบการอธิบายแต่ละคำ โดยมีกรอบการเรียบเรียง ๔ ส่วน คือ ๑) ความหมาย ๒) ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการ ๓) แก่นความคิดที่แสดงถึงภูมิปัญญาไทย ตลอดจนการวิเคราะห์คุณค่า ความเหมาะสมต่อการนำมาใช้ในปัจจุบัน และ ๔) การสรุปสาระและมโนทัศน์ ผลการวิจัยได้อธิบายคำสำคัญรวม ๓๖ คำหลัก แบ่งเป็น ๔ หมวดคือ

๑. คำที่แสดงภาพรวมด้านการอบรมสั่งสอนกุลบุตรไทยในอดีต จำนวน ๗ คำ ได้แก่ ครู สั่งสอน โรงเรียน โรงเรียนมิชชันนารี โรงเรียนเด็ก อัยยาคมวิทยา วิทยาลัย

๒. คำที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน จำนวน ๑๖ คำ ได้แก่ นราสิกขาลัย มาติกา การศึกษา ประโยค แบบเรียน การสอนหนังสือไทย ไล่นักเรียน ลบฉบับ แจกลูก สรพวงษ์-คำนวณ เลขปกรณัม สังขยา กลเลขแบบฝึกการคูณและการหาร ความรู้เรื่องเมืองไทย พรรณ-พฤษยา - สัตวาทิธาน แสดงกิจจานุกิจ ทัศนคติของเด็ก

๓. คำที่เกี่ยวกับเรื่องเล่าเรียน จำนวน ๗ คำ ได้แก่ กระดานคำ ดินสอ ไม้บรรทัด ปากกา บันไดทอง สมุดข่อย (รวมสมุดไทย ไบลาน) กากะเขี่ย

๔. เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการศึกษา จำนวน ๖ คำ ได้แก่ การลงโทษ ไม้เรียว คู่มือพ่อแม่ เงินศึกษาพลี เครื่องแบบนักเรียน สามัคยาจารย์สมาคม

ผลการวิเคราะห์แสดงว่า แนวความคิดและการอบรมสั่งสอนของครูไทยในอดีตเป็นแบบอย่างที่ดี ฉลาด มีความลึกซึ้งในการสั่งสอน ฝึกหัด อบรม บ่มนิสัย เน้นความรู้คู่คุณธรรมและให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล สมควรที่นักการศึกษาไทยจะนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับกาลสมัย

ผู้วิจัย : ปิยนาด บุนนาค และ จันทรา บุรณฤกษ์

ชื่อเรื่อง : บทบาทของการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการพัฒนาทางการเมืองของประเทศไทย (พ.ศ. ๒๔๗๕ - พ.ศ. ๒๕๑๖)

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนโครงการไทยศึกษา **ปีงบประมาณ :** ๒๕๒๐

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๒๒ **ปีที่พิมพ์ :** -

คำสำคัญ (Keyword) : การศึกษาระดับอุดมศึกษา, ไทย--การเมืองการปกครอง, การปฏิรูปการศึกษา

สารสังเขป (Abstract) :

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการพัฒนาการเมืองของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕ - พ.ศ. ๒๕๑๖

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษามีบทบาทต่อการพัฒนาการเมืองของประเทศไทยคือ ผลการปฏิรูปการศึกษาระดับสูงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ - รัชกาลที่ ๗ ทำให้นักเรียนไทยกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการศึกษาระดับสูงจากต่างประเทศร่วมมือกันเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ ผู้นำเหล่านี้ภายหลังเป็นผู้นำการเมืองของไทย เป็นกำลังสนับสนุนสร้างความชอบธรรมให้แก่การปกครองของกลุ่มตน แต่สภาพการเมือง การปกครอง สังคม ค่านิยมของสังคมไทย ทำให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาหลัง พ.ศ. ๒๔๗๕ ไม่ค่อยมีบทบาทพัฒนาการเมืองนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการเมือง

หลัง พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นต้นมานิสิตนักศึกษาบางกลุ่มเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองต่อต้านการปกครองแบบเผด็จการและได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการเมืองในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ การรวมกลุ่มของนิสิตนักศึกษาในเหตุการณ์นี้เป็นการจำลองแบบการรวมอำนาจไว้กับกลุ่มบุคคลมากกว่าหลักการประชาธิปไตย โดยใช้พลังมวลชนเป็นเครื่องมือตัดสินใจปัญหา นัยนี้อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๖ จึงไม่มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองของประเทศไทยตามความหมายที่แท้จริงเท่าใดนัก

ผู้วิจัย : ภัทรวดี ภูษณาภิรมย์

ชื่อเรื่อง : บทบาทของแผนกดุริยางค์ไทย (กองการสังคีต กรมศิลปากร) ต่อสถานภาพของนักดนตรีไทยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๕๐๐)

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา **ปีงบประมาณ :** ๒๕๑๗

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๔๐ **ปีที่พิมพ์ :** -

คำสำคัญ (Keyword) : ดุริยางค์ไทย, ดนตรีไทย, นักดนตรีไทย, ดนตรีไทย--การศึกษาและการสอน

สารสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของแผนกดุริยางค์ไทย (กองการสังคีต กรมศิลปากร) ต่อสถานภาพของนักดนตรีไทยสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๕๐๐)

ผลการวิจัยพบว่า แผนกดุริยางค์ไทยของกองการสังคีต กรมศิลปากร เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่บรรเลงดนตรีในงานพระราชพิธีส่วนพระมหากษัตริย์ งานมหรสพในราชสำนักมาแต่เดิม ถึงสมัยรัชกาลที่ ๖ แผนกดุริยางค์ไทยได้รับการส่งเสริมให้เป็นศูนย์รวมดนตรีไทยของประเทศ และผู้มีความสามารถด้านดนตรีไทย หลัง พ.ศ. ๒๔๗๕ ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีก่อน พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๔๘๗ ได้วางแผนส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อการสร้างชาติที่เรียกกันว่ารัฐนิยม รัฐบาลถือว่าดนตรีไทยเป็น

วัฒนธรรมส่วนหนึ่งที่ทัดเทียมกับอารยประเทศ สร้างสำนึกของคนไทยได้ รัฐบาลจึงควบคุมมาตรฐาน
ดนตรีไทยและส่งเสริมสถานภาพนักดนตรีไทย โดยการดำเนินงานของแผนกดุริยางค์ไทย ทั้งการออกบัตร
ประกอบวิชาชีพ กำหนดเกณฑ์พื้นฐานของนักดนตรีไทย กำหนดแบบแผนการศึกษาวิชาดนตรีไทยใน
โรงเรียนศิลปากร ครั้น พ.ศ. ๒๔๕๑ - ๒๕๐๐ จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นผู้นำรัฐบาลครั้งที่ ๒ แผนก
ดุริยางค์ไทยยังคงมีความสำคัญในการปลูกฝังวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
รัฐบาลส่งเสริมสถานภาพข้าราชการนักดนตรีไทย เพื่อให้แผนกดุริยางค์ไทยเป็นศูนย์กลางของดนตรีไทย
ต่อจากสมัยแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๓

ผู้วิจัย : อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

ชื่อเรื่อง : บทบาททางสังคมของภาษาไทยกับการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา **ปีงบประมาณ :** ๒๕๓๖

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๔๐ **ปีที่พิมพ์ :-**

คำสำคัญ (Keyword) : ภาษาไทย, สังคมไทย, วัฒนธรรมไทย, ศัพท์บัญญัติ, ภาษาไทย – การพัฒนาและ
การเปลี่ยนแปลง

สาระสังเขป (Abstract)

ภาษาไทยได้รับผลกระทบจากการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย ซึ่งเริ่มเมื่อประเทศไทย
เปิดประตูสู่โลกตะวันตกในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ การรับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และศาสตร์แขนงต่างๆ
จากโลกตะวันตกสู่สังคมไทยทำให้เกิดภาวะสองภาษาขึ้น ภาวะสองภาษาในสังคมไทยนำไปสู่การแปล
เอกสารจากภาษาตะวันตกโดยเฉพาะภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย กระบวนการแปลทำให้มีโน้ตศัพท์ใหม่
หลังไหลเข้าสู่วัฒนธรรมไทย และถูกดูดซับจนกลมกลืนเป็นของไทย มีโน้ตศัพท์เหล่านี้มีคำยืมและศัพท์
บัญญัติเป็นตัวแทน การแปลยังนำมาซึ่ง “การใช้ภาษาแนวใหม่” ในภาษาไทย ซึ่งทำให้ภาษาไทยเจริญเติบโต
และขยายบทบาทในสังคมอย่างมาก ภาษาไทยไม่เพียงแต่จะเป็นสื่อในการสื่อสารของคนไทยเท่านั้น แต่ยัง
กลายมาเป็นเอกลักษณ์ไทยซึ่งคนไทยต้องการอนุรักษ์และทำนุบำรุงการขึ้นมือเข้าจัดการกับการเปลี่ยนแปลง
ของภาษาไทยจึงเกิดขึ้นในสังคมไทย นำมาซึ่งการปฏิรูปภาษาไทย การจัดทำพจนานุกรมและตำราไวยากรณ์
ตลอดจนการบัญญัติศัพท์ บัญญัติเหล่านี้มีส่วนอย่างมากในการทำให้ภาษาไทยเป็นอย่างเช่นทุกวันนี้

ผู้วิจัย : สุจริตลักษณ์ ดีผดุง และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง : บทบาทในด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมืองของชนกลุ่มน้อยในกรุงรัตนโกสินทร์ ความเป็นมา
และความเปลี่ยนแปลงในรอบ ๒๐๐ ปี : มอญ

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ

ปีงบประมาณ : ๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๒๖ **ปีที่พิมพ์ :-**

คำสำคัญ (Keyword) : มอญ – การตั้งถิ่นฐาน, ชุมชนมอญ, มอญ – ชนกลุ่มน้อย, สมัยรัตนโกสินทร์,
มอญ -- ความเป็นอยู่และประเพณี

สาระสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่ได้อาศัยพึ่งพระบรมโพธิสมภารในประเทศไทยอยู่เป็นเวลานานแล้ว นั่นคือชนชาติมอญ

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๔ บทด้วยกันคือ บทนำว่าด้วยความเป็นมาของงานวิจัย วัตถุประสงค์ ข้อมูล และการวิจัยภาคสนาม บทที่ ๑ ว่าด้วยความเป็นมาของชนชาติมอญ ถิ่นฐานการอพยพเข้าสู่ประเทศไทย สาเหตุต่างๆ ที่ทำให้ชาวมอญพากันอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย ถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ตลอดจนถึงจำนวนประชากร บทที่ ๒ ว่าด้วยความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งบริเวณฝั่งทิศตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ปากคลองบางลำพูจนถึงปากคลองตลาด และบริเวณฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่เขตวัดคลองมอญเรื่อยลงมาจนถึงคลองมอญ และบริเวณลึกเข้าไป เช่น บริเวณวัดประดิษฐาราม วัดราชคฤห์ และ วัดอินทราราม และนิเวศสถานชั้นที่สองบริเวณสะพานมอญ บทที่ ๓ ว่าด้วยบทบาทของชาวมอญที่มีต่อราชการแผ่นดิน โดยกล่าวถึงสกุลมอญที่สำคัญๆ เรื่องราวของราชตระกูลที่เกี่ยวข้องกับมอญและราษฎรสามัญ บทที่ ๔ ว่าด้วยบทบาทของชาวมอญที่มีต่อการศาสนา สังคม และวัฒนธรรม โดยกล่าวถึงการศาสนาในสมัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์รามัญ การสวดพระปริตร การสอนหนังสือมอญ การตั้งโรงพิมพ์หนังสือมอญ และการก่อตั้งสมาคมไทยรามัญ

ผู้วิจัย สุรพล สุดาราและคนอื่นๆ

ชื่อเรื่อง ประวัติปัญหาสภาวะแวดล้อมในสมัยรัตนโกสินทร์

เงินทุน เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ

ปีงบประมาณ ๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ ๒๕๒๕ **ปีที่พิมพ์** -

คำสำคัญ (Keyword) สภาพแวดล้อม, ปัญหาสภาวะแวดล้อม, สิ่งแวดล้อม, กรุงเทพมหานคร, สมัยรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยประวัติปัญหาสภาวะแวดล้อมในสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นงานวิจัยเอกสารซึ่งศึกษาถึงวิวัฒนาการของปัญหาสภาวะแวดล้อมของไทยตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งช่วงสมัยของการศึกษาออกเป็น ๒ ช่วงคือ สมัยก่อนกรุงเทพมหานครเป็นเมืองโตเดี่ยวและหลังสมัยกรุงเทพมหานครเป็นเมืองโตเดี่ยว ด้วยเป็นช่วงสมัยที่ลักษณะและปริมาณของปัญหาสภาวะแวดล้อมมีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด ในการศึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสภาวะที่เกิดขึ้นทั้งหมดตั้งแต่ในอดีตและนำเสนอเรียงตามลำดับกาลเวลา พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับสภาวะการณ์ทางสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปของไทยทั้งทางด้านกายภาพ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนแสดงถึงผลแห่งปัญหา มาตรการการแก้ไขปัญหของรัฐ ประสิทธิภาพของมาตรการการแก้ไขและแนวทางพัฒนาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร และนโยบายของรัฐในการจัดการกับสภาวะการณ์โดยทั่วไปทางสิ่งแวดล้อม ได้มีผลต่อการเกิดปัญหาสภาวะแวดล้อมเป็นอย่างมาก กำเนิดของปัญหาสภาวะแวดล้อมได้มีขึ้นตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น บางปัญหามีความรุนแรงมาแล้วตั้งแต่ในอดีต โดยไม่เคยประสบความสำเร็จในการแก้ไข นอกจากนั้น ลักษณะ ปริมาณ และวิวัฒนาการของปัญหา ยังได้แปรเปลี่ยนไปในทางที่ทวีความรุนแรงและความซับซ้อนมากขึ้น โดยสาเหตุทั้งจากการแปรเปลี่ยนสภาวะการณ์สิ่งแวดล้อมแต่ละช่วงสมัย และจากสาเหตุสำคัญ ๒ ประการคือ การขาดประสิทธิภาพของ

มาตรการการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของรัฐ และการด้อยคุณภาพของประชากร ผลจากปัญหาสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมหาศาลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และประการสำคัญคือ ผลต่อสภาวะแวดล้อมเอง เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อกันเป็นลูกโซ่ อันนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของสภาวะแวดล้อมจนยากแก่การแก้ไขในปัจจุบัน

ผู้วิจัย เพ็ญศรี คู้ก และ นารี สาริกะภูติ

ชื่อเรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวลาวเวียงและลาวพวนในอำเภอนมสารคามและอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

เงินทุน เงินทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ ๒๕๒๖

ปีที่วิจัยเสร็จ ๒๕๒๕ **ปีที่พิมพ์** -

คำสำคัญ (Keyword) : ลาวเวียง, ลาวพวน, อำเภอนมสารคาม, อำเภอสนามชัยเขต
ไทย--ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น, ไพร่สม, ไพร่หลวง

สาระสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวลาวเวียงและลาวพวนในอำเภอนมสารคามและอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น ๖ บท คือ

บทที่ ๑ กล่าวถึงความเป็นมาของเมืองนมสารคามและเมืองสนามชัยเขต อันเป็นพื้นที่ที่คนอพยพ ๒ กลุ่มเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่

บทที่ ๒ เกี่ยวกับเส้นทางคมนาคมระหว่างอีสานกับเมืองฉะเชิงเทราในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

บทที่ ๓ เป็นสาเหตุของการอพยพเข้ามาในเมืองฉะเชิงเทราและพื้นที่ที่เข้ามาตั้งบ้านเรือน

บทที่ ๔ กล่าวถึงการปกครองชาวลาวซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

บทที่ ๕ การทำช่วยส่งราชธานีของชาวลาว

บทที่ ๖ กล่าวถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวลาวเวียงและลาวพวน

ผลการศึกษาพบว่า ชาวลาวเวียงและลาวพวนในฉะเชิงเทราอพยพเข้ามาในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี และถูกกวาดต้อนและเกลี้ยกล่อมเข้ามาในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวในคราวสงครามเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ ทางทางได้กำหนดพื้นที่ให้อยู่ที่บ้านท่าทราน ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอนสนิม จังหวัดชลบุรี คนอพยพที่เข้ามาตั้งแต่เจ้าอนุวงศ์ครอบครองมาถึงภิกษุ สามเณร และสามัญชน ชนชั้นเจ้านายได้รับราชการมีตำแหน่งเป็นนายกอง ปลัดกอง เป็นต้น ทางทางได้กำหนดสถานะชาวลาวให้เป็นทาส ไพร่สม ไพร่หลวง เลกกองเมือง และเลกกองนอก มีหน้าที่ทำช่วยทองคำ เร่ว หมาก พอก ไม้รางปิ่น และเลี้ยงโคหลวง ต่อมาได้ยกบ้านท่าทรานขึ้นเป็นเมืองนมสารคาม และยกบ้าน พระงามขึ้นเป็นเมืองสนามชัยเขต และแต่งตั้งให้ชาวลาวด้วยกันเองเป็นเจ้าเมืองทั้ง ๒ เมือง และใช้การปกครอง “อาญา ๔” ตามแบบแผนการปกครองหัวเมืองลาวตะวันออก

ผู้วิจัย : ถนนอมวงค์ กฤษณ์เพชร

ชื่อเรื่อง : พัฒนาการของพลศึกษาในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ

ปีงบประมาณ : ๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๒๕ ปีที่พิมพ์ -

คำสำคัญ (Keyword) : พลศึกษา, พลศึกษา -- หลักสูตรและการสอน, พลศึกษา--พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง, สมัยรัตนโกสินทร์

สารสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของพลศึกษาในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕

ผลงานวิจัยแสดงให้เห็นความเป็นมาและพัฒนาการของการพลศึกษาในประเทศไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ว่า ช่วงแรกในสมัยรัชกาลที่ ๑ - ถึงสมัยรัชกาลที่ ๔ การพลศึกษายังไม่เจริญ มุ่งการสงคราม การเตรียมพล มีกิจกรรมพลศึกษาต่างๆ คือ มวยไทย กระบี่กระบอง ดาบ มีดสั้น ง้าว พลองไม้สั้น ตะกร้อ ไม้หึ่ง ไม้จ่า แข่งเรือ แข่งว่าว มีการศึกษาจากบ้าน วัด วัง สำนักต่างๆ เริ่มมีกีฬาสากลในวังสมัยรัชกาลที่ ๔

สมัยรัชกาลที่ ๕ - ถึงสมัยรัชกาลที่ ๖ เริ่มมีหลักสูตรพลศึกษาในโรงเรียนทหาร โรงเรียนสามัญ และนอกระบบโรงเรียน มีการผลิตครูพลศึกษา ตำรา การแข่งขันกรีฑานักเรียน กีฬาต่างๆ หน่วยงานรับผิดชอบการพลศึกษา กำหนดวิชาการพลศึกษาในหลักสูตรต่างๆ มีกิจกรรมลูกเสือ เสือป่า ยุวชนทหาร หลัง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๐๑ เริ่มกำหนดพลศึกษาเป็น ๑ ใน ๓ ของการศึกษา (พุทธศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา) การตั้งกรมพลศึกษาทำให้การสอนวิชาพลศึกษาพัฒนาเป็นระบบจัดการศึกษาพลศึกษาทุกระดับตั้งแต่ประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา จัดการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ ตั้งหน่วยงานรับผิดชอบการพลศึกษาหลายแห่ง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นต้นมาที่มีการพลศึกษาระดับอนุบาลถึงอุดมศึกษา ในระดับปริญญาโท

ในรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ การพลศึกษาได้พัฒนามาจนถึง พ.ศ. ๒๕๒๕ การพลศึกษายังมีความสำคัญมากขึ้น เพราะการมีสุขภาพดีเป็นความปรารถนาของทุกคนและประเทศชาติ โดยการพัฒนาทั้งด้านพลศึกษาการวิทยาศาสตร์และการแพทย์

ผู้วิจัย : สมภพ มานะรังสรรค์

ชื่อเรื่อง : พัฒนาการของภาคเกษตรและผลกระทบต่อชาวไร่ชาวนาไทยในช่วงหลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ - พ.ศ. ๒๕๓๖

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา ปีงบประมาณ : ๒๕๓๖

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๔๐ ปีที่พิมพ์ : -

คำสำคัญ (Keyword) : เกษตรกรไทย, เกษตรกรรมไทย -- พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง, เศรษฐกิจไทย, ชาวนาไทย, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สารสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการภาคเกษตรไทยตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๓๖) โดยเฉพาะผลกระทบต่อทางนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีต่อเกษตรกร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมารวมถึงการปรับตัวของเกษตรกรต่อพลวัตทางเศรษฐกิจผลการวิจัยพบว่า หลังจากใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมา ถึง พ.ศ. ๒๕๓๖ เศรษฐกิจไทยขยายตัวอย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมสำคัญมากขึ้น ทำให้ภาค

เกษตรกรรมลดความสำคัญลง แต่ประชากรกว่าครึ่งหนึ่งของประเทศไทยอยู่ภาคเกษตรกรรม ความเป็นอยู่ของประชากรในภาคเกษตรกรรมกับภายนอกเกษตรกรรมมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้อย่างชัดเจน เกษตรกรจำนวนมากมีปัญหาความยากจนเนื่องจากการผลิตไร้ประสิทธิภาพ พื้นฐานการศึกษาต่ำ ระบบการตลาดไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ นโยบายรัฐบาล กลไกระบบราชการ การแก้ปัญหาของภาคเกษตรกรรมต้องดำเนินการตั้งแต่ระดับนโยบายลงไปถึงปฏิบัติการ พัฒนาต่อเนื่องระยะยาว และกระจายอำนาจสู่ระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกษตรกรเป็นกลุ่มเป้าหมายการพัฒนาเกษตรกรรม รัฐบาลควรมีแนวทางพัฒนาภาคเกษตรกรรมด้วยการกระจายความเจริญด้านต่างๆ สู่ภูมิภาค เพื่อเชื่อมโยงการผลิตระหว่างภายในภาคเกษตรกรรมกับภายนอกภาคเกษตรกรรม และประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเพิ่มศักยภาพการเกษตรกรรมของประเทศไทย

ผู้วิจัย : ไพฑูรย์ สีนลรัตน์

ชื่อเรื่อง : พัฒนาการของสาขาวิชาที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษาในรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ

ปีงบประมาณ: ๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๒๖ ปีที่พิมพ์ : -

คำสำคัญ (Keyword) : การศึกษาระดับอุดมศึกษา, การศึกษาไทย, การศึกษา – พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง, กรุงรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ๑) ความเป็นมาการเรียนการสอนก่อนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบตะวันตก ๒) มูลเหตุและปัจจัยให้มีการสอนสาขาวิชาต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษาของไทย ๓) กำเนิด การดำเนินการ พัฒนาการของสาขาวิชาที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ ๕ คนไทยมีการศึกษาชั้นสูงคือการศึกษาอุดมคติชีวิตในวัด การช่าง แพทย์แผนโบราณ วิชาทำราชการ เฉพาะกลุ่มของตนโดยการปฏิบัติ ถึงสมัยรัชกาลที่ ๕-สมัยรัชกาลที่ ๖ เริ่มดำเนินการศึกษาทางทหาร การปกครอง กฎหมาย การแผนที่ การป่าไม้ การแพทย์ การโยธา เพื่อพัฒนาประเทศแนวใหม่โดยผู้เรียนจากกลุ่มผู้นำ การเรียนการสอนมีวิธีปฏิบัติปลูกฝังค่านิยมรับใช้พระมหากษัตริย์มากกว่าทฤษฎีและหลักการ ครั้นหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ มีผลทำให้เกิดสาขาวิชาใหม่คือวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนศึกษาการเมืองเพิ่มขึ้น

การเข้ามาของสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตก หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทำให้สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพัฒนา ปรับปรุงตามรูปแบบมาตรฐานต่างประเทศ ทางสังคมศาสตร์ก็ศึกษาทฤษฎีวิเคราะห์วิจารณ์มากขึ้น สาขาวิชามนุษยศาสตร์ได้รับความนิยมน้อยลง กลุ่มผู้เรียนยังคงเป็นกลุ่มผู้นำ เช่นเดิม เพื่อรับราชการ ทำงานอุตสาหกรรม การอุดมศึกษาจึงสนองความต้องการของกลุ่มผู้นำ

อนาคตสาขาวิชาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยจึงควรพัฒนาตามความเหมาะสมของสังคมไทย ให้แก่คนส่วนใหญ่ และใฝ่หาวิชาการจากพื้นฐานสังคมไทยอย่างแท้จริง

ผู้วิจัย : มรรยาท กิจสุวรรณ และ วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์

ชื่อเรื่อง : พุทธประเพณี : บทบาทและความหมายสำหรับสังคมไทยปัจจุบัน

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา **ปีงบประมาณ :** ๒๕๓๑

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๓๓ **ปีที่พิมพ์ :** -

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหารูปแบบ ความหมาย และบทบาทของพุทธประเพณีที่เหมาะสม สำหรับสังคมไทยปัจจุบัน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สาระของพุทธประเพณีที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัย รัตนโกสินทร์ ล้วนมีสาระพุทธธรรมต่างๆ ในสมัยสุโขทัยพุทธประเพณีสนับสนุนค่านิยมระดับศีลธรรม เช่น ความกตัญญู และความเคารพผู้ใหญ่ ความเมตตา สัมมาทิฐิ และมีระบบคติความเชื่อทางพุทธศาสนา มี ประเพณีหลายประเพณีที่มีค่าและความสำคัญที่ควรนำมาฟื้นฟูให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมปัจจุบัน เช่น ประเพณีฉลองวันเกิด ประเพณีการซ่อมแซมศาสนสถาน เป็นต้น สมัยอยุธยาพุทธประเพณีสนับสนุนระบบ การเมืองการปกครอง พุทธประเพณีมีบทบาทการรวมอาณาจักร ความเชื่อเรื่องกรรม การสะสมความดี พระศาสนา ๕,๐๐๐ ปี คติพระโพธิสัตว์ พระศรีอาริยมตไตรย ล้วนสืบทอดมาจากสมัยสุโขทัยถึงสมัย รัตนโกสินทร์ในรัชกาลที่ ๓ ครั้นรัชกาลที่ ๔ ทรงฟื้นฟูและแก้ไขประเพณีให้เหมาะสมตลอดมาจนถึง ปัจจุบันพุทธประเพณีที่สื่อความหมายแก่คนในสังคมปัจจุบัน คือความหมายเชิงปรมัตถ์ตามแนวคิดของ พระธรรมโกษาจารย์ พระเทพเวที การประยุกต์บทบาทพุทธประเพณีย่อมมีการดัดแปลงแก้ไขตามกาลและ สภาพเศรษฐกิจ สังคม การปรับเปลี่ยนพุทธประเพณีที่สื่อสาระพุทธธรรมขึ้นปรมัตถ์ ประกอบพิธีกรรม ด้วยสละกิเลส ไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น สรรพสัตว์ เพื่อนร่วมโลก สภาวะแวดล้อม ไม่ฟุ้งเฟ้อ พัฒนาจิตใจ ให้มีสมาธิ ปิติในธรรม เพื่ออนุสติเนื่องในกาลประเพณีนั้นๆ ก็จะเป็นทางหนึ่งที่ทำให้พุทธประเพณีสื่อทั้ง สาระพุทธธรรม และงดงามเหมาะสม มีค่า ควรธำรงรักษา และปฏิบัติสืบต่อกันไป

คำสำคัญ (Keyword) : พุทธศาสนา, ประเพณีไทย--สมัยรัตนโกสินทร์, ประเพณีไทย--สมัยอยุธยา, ประเพณีไทย--สมัยสุโขทัย, ไทย--ประเพณีและพิธีกรรม, ไทย--คติความเชื่อ, สังคมไทย, บทบาท

ผู้วิจัย : ประโชติ เปล่งวิทยา

ชื่อเรื่อง : เกษตรกรรมแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ในรอบ ๒๐๐ ปี

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ

ปีงบประมาณ : ๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๒๖ **ปีที่พิมพ์ :** -

คำสำคัญ (Keyword) : เกษษกรรมไทย, เกษษศาสตร์, ยาไทย, เกษษกรรมไทย-- วิชาการและการเปลี่ยนแปลง, สมุนไพรไทย รัตนโกสินทร์

สารสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิชาการของเกษษกรรมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕ ด้านการศึกษาเกษษศาสตร์ การจัดหา การกระจายยา การควบคุมมาตรฐานยา

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นวิชาการเกษษกรรมด้านต่างๆว่า การศึกษาเกษษศาสตร์มีการศึกษาเป็นวิชาอิสระมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งเป็นการศึกษาที่จำกัด ฝึกหัดเฉพาะในวงศ์ตระกูล ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในราชสำนักมีตำแหน่งพนักงานเครื่องต้น ในสมัยรัชกาลที่ ๑ เริ่มมีการศึกษาแบบกึ่งเปิดเมื่อมีการจารึกตำรายาบนแผ่นหินที่วัดพระเชตุพนฯ และมีการศึกษาเกษษกรรมแบบตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นต้นมา วิชาการด้านเนื้อหาวิชาในสมัยแรกมีเกษษวัตถุ การปรุงประกอบยา และพัฒนามาจนถึงหลักสูตรที่ครอบคลุมเทคโนโลยีการประดิษฐ์ยาแบบอุตสาหกรรม การให้บริการทางยาทั้งโรงพยาบาลและร้านขายยา

การจัดหาและกระจายยา สมัยแรกจัดหายาจากสมุนไพรตามธรรมชาติและซื้อจากแหล่งจำหน่ายมาเก็บในโรงพระโอสถโดยมิได้ปรุงแต่งยา สมัยต่อมา มีการจัดตั้งโอสถศาลา รัฐบาลรับผิดชอบซื้อและผลิตยาสำเร็จรูป จนกระทั่งหน่วยงานพัฒนาเป็นองค์การเกษษกรรมในปัจจุบัน

การควบคุมมาตรฐานยาสมัยแรก เล็งเห็นความสำคัญด้านความปลอดภัยไม่ได้พิจารณาถึงความบริสุทธิ์ ความสม่ำเสมอของเนื้อยา ประสิทธิภาพการบำบัด ครั้น พ.ศ. ๒๔๗๕ มีพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการขายยาแต่มิได้ควบคุมการผลิตยา ถึง พ.ศ.๒๕๑๐ จึงมีการควบคุมมาตรฐานยาครบ ๔ ประการคือ ความปลอดภัย ความบริสุทธิ์ เนื้อยาสม่ำเสมอ และประสิทธิภาพการบำบัด โดยรัฐเป็นผู้ควบคุมมาตรฐานยา ส่วนภาคเอกชนเพิ่งจะเริ่มควบคุมมาตรฐานยาเมื่อเร็วๆ นี้

ผู้วิจัย : สุภางค์ จันทวานิช และคนอื่นๆ

ชื่อเรื่อง : ร้อยปีคลองรังสิต

เงินทุน : เงินทุนจุฬาฯ เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ปีงบประมาณ : ๒๕๓๗

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๔๐ **ปีที่พิมพ์ :** -

คำสำคัญ (Keyword) : คลองรังสิต, นิเวศวิทยา, ไทย – คติความเชื่อ, คลองรังสิต – ประวัติความเป็นมา, การชลประทาน

สารสังเขป (Abstract) :

การวิจัยนี้เป็นโครงการนำร่องของโครงการร้อยปีคลองรังสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา และลักษณะทางชีวภาพ กายภาพ สังคมและวัฒนธรรมของคลองรังสิตตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการขุด

คลอง รวมทั้งวิเคราะห์ลักษณะและความเปลี่ยนแปลงทางด้านชีวภาพ ภายภาพ สังคมและวัฒนธรรมบริเวณ
คลองรังสิต

คณะผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยเป็นบทความ ๑๑ บทคือ ๑) เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นบริเวณคลองรังสิต
๒) ร้อยปีรังสิต : การศึกษาในมิติประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจและสังคม ๓) พลวัตทางเศรษฐกิจของพื้นที่คลอง
รังสิต จังหวัดปทุมธานี ๔) นิเวศวิทยากับประวัติการพัฒนาที่ดินบริเวณทุ่งรังสิต ๕) แหล่งน้ำและการ
ชลประทานในพื้นที่รังสิต ๖) การสาธารณสุข ๗) ประชากรของเขตรังสิต ๘) การเกิดและการเปลี่ยนแปลง
ของชุมชนในเขตคลองรังสิต ๙) การขยายตัวของชุมชนในเขตคลองรังสิต ๑๐) คติความเชื่อและศาสนา
๑๑) บทส่งท้าย

ผู้วิจัย : กิรติ บุญเจือ

ชื่อเรื่อง : วรรณกรรมของหมู่บ้านมิตตคาม

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ ปีงบประมาณ ๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๒๕ **ปีที่พิมพ์ :** -

คำสำคัญ (Keyword) : หมู่บ้านมิตตคาม--ประวัติความเป็นมา, สมเด็จพระนารายณ์มหาราช, ศาสนาคริสต์,
นิกายคาทอลิก, ชาวเขมร, ชาวญวน, ชาวไทย

สาระสังเขป (Abstract) :

หมู่บ้านมิตตคาม เป็นหมู่บ้านชาวคริสต์ที่เก่าแก่ที่สุดของกรุงเทพมหานคร มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่
รัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่ได้พระราชทานที่ดินเป็นที่ตั้งค่ายทหารอาสาสมัครโปรตุเกสซึ่ง
นับถือศาสนาคริสต์ นิกายคาทอลิก ลูกหลานเหล่านี้ได้รับราชการกันต่อมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๖ แห่งกรุง
รัตนโกสินทร์ หมู่บ้านนี้มีชนต่างเชื้อชาติเข้ามาอาศัยทั้งชาวเขมร ชาวญวน ชาวไทย ชาวจีน ทำให้หมู่บ้าน
เป็นที่รวมของคนไทยเชื้อชาติต่างๆ และมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ได้แก่ ภาษาและประเพณี ชาวบ้านมิตต
คามเลืกพูดภาษาโปรตุเกสตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ แล้วพูดภาษาเขมร ภาษาญวนที่เรียกว่าภาษาอันนามจนถึง
สมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ส่วนประเพณีนั้น มีทั้งประเพณีของชาวโปรตุเกส ญวน ไทย ไม่มีประเพณีชาว
เขมรแล้ว ประเพณีของชาวโปรตุเกสและญวนกำลังจะสูญหายเช่นกัน เพราะทุกคนในหมู่บ้านมิตตคาม
ต้องการเป็นคนไทยอย่างสมบูรณ์ โดยลืมประวัติศาสตร์ของตน

การไม่รักษาประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านมิตตคาม คงมิได้เป็นเพียงหมู่บ้านเดียวในประเทศไทย
นักวิชาการจึงควรหาทางแก้ไขและป้องกันปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นกับหมู่บ้านอื่นๆ ก่อนที่หลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์ไทย วัฒนธรรมไทยดั้งเดิมจะสูญหาย

ผู้วิจัย : พรหมศักดิ์ เจิมสวัสดิ์

ชื่อเรื่อง : วรรณกรรมความเชื่อเรื่องมนุษย์กับธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติในภาคตะวันออกเฉียง
ของไทย

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ปีงบประมาณ : ๒๕๓๐

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๓๐ ปีที่พิมพ์ : -

คำสำคัญ (Keyword) : ไทย--คติความเชื่อ, วัฒนธรรมไทย, โบราณคดี, ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ, คติชนวิทยา

สาระสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม คติความเชื่อ และการอนุรักษ์พื้นฟูมรดกวัฒนธรรมของบรรพชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทยตามแนวคิดวิชามานุษยวิทยาวัฒนธรรม และโบราณคดีชีวิตวิทยา

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อที่มีอิทธิพลสูงมากต่อจิตใจและวิถีชีวิตของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย คือความเชื่อเกี่ยวกับทะเลและภัยธรรมชาติในทะเล เพราะมีชีวิตประจำวันและอาชีพการประมงมาตลอดทุกยุคทุกสมัย ปัจจุบันมีอิทธิพลน้อยลงเนื่องจากมีเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ ส่วนความเชื่อที่เกี่ยวกับลม ฤดูกาล โลก จักรวาล ผน ท้องฟ้า ฟ้าแลบ ฟ้าผ่า เป็นความเข้าใจปฐมภูมิปกติในสามัญสำนึก ความเชื่อเกี่ยวกับดวงดาวและดาราศาสตร์ก็เช่นกันเป็นปกติวิสัยตามความเคยชิน ความเชื่อเกี่ยวกับภูเข ป่า แม่น้ำ แหล่งน้ำ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ควรสักการบูชาจนกลายเป็นประเพณี

ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้ และสัตว์ มีอิทธิพลต่อความคิดเรื่องโชคลาง ความอัปมงคล อาเพศต่างๆ ที่สนับสนุนความเชื่อเรื่องโลกทางคติชนวิทยา ส่วนความเชื่อเรื่องการปลูกข้าวและเกษตรกรรมก็มีคุณประโยชน์ควรแก่การแสดงกตเวทิตา ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ยังคงเป็นสิ่งลึกลับและมีอิทธิพลสูงในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทยมาตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผู้วิจัย : จิราภรณ์ ภัทรากานุกัทร

ชื่อเรื่อง : สถานภาพการศึกษาเรื่องคติความเชื่อของไทย

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนโครงการวิจัยไทยศึกษา ปีงบประมาณ : ๒๕๒๘

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๒๘ ปีที่พิมพ์ : -

สาระสังเขป (Abstract) :

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษากันค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับคติความเชื่อของคนไทยที่ได้มีผู้ศึกษาไว้ตามที่ต่างๆ และได้มีการศึกษาไว้ในระดับที่ต่างกัน เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นสถานภาพของการศึกษาเรื่องนี้ว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีผู้สนใจค้นคว้าวิจัยเรื่องคติความเชื่อของคนไทยในเรื่องใดบ้าง และในปัจจุบันนี้การค้นคว้าวิจัยเหล่านั้นทำได้ลึกซึ้งและกว้างขวางเพียงใด ตลอดจนวิเคราะห์แนวโน้มของการศึกษาเรื่องนี้ว่าจะเป็นไปได้ในลักษณะใดต่อไป

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า การศึกษาเรื่องคติความเชื่อของไทยเท่าที่เป็นมาในอดีตส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในขั้นของการเก็บรวบรวมข้อมูลความเชื่อในเรื่องต่างๆ ของคนไทย ตลอดจนการเก็บรวบรวมคติ

คนอื่นๆ ที่แสดงออกถึงความเชื่อของคนไทย การศึกษาวิเคราะห์เรื่องนี้เริ่มพัฒนาขึ้นอย่างมากในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าในการศึกษาทางด้านคติชนวิทยา ทำให้เกิดความตื่นตัวในเรื่องของวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น ความตื่นตัวนี้ได้รับการตอบสนองจากรัฐบาล โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นต่างๆ ขึ้น ลักษณะของการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ก้าวหน้าขึ้นนี้มีทั้งการศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียด การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งอย่างละเอียด การศึกษาบทบาทหน้าที่ของคติความเชื่อต่างๆ ในสังคม การศึกษาอิทธิพลของคติความเชื่อที่มีต่อกลุ่มชน การศึกษาผลกระทบของคติความเชื่อที่มีต่อการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ

คำสำคัญ (Keyword) : ไทย--คติความเชื่อ, ไทย--ความเป็นอยู่และประเพณี, คติชนวิทยา

ผู้วิจัย : ชีรชัย บุญมาธรรม

ชื่อเรื่อง : สถานภาพการศึกษาเรื่องความเชื่อของชาวอีสาน

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนโครงการวิจัยไทยศึกษา

ปีงบประมาณ : ๒๕๒๗

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๓๗   **ปีที่พิมพ์ :** -

สาระสังเขป (Abstract) :

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสถานภาพการศึกษาค้นคว้าเรื่องคติความเชื่อของชาวอีสานที่มีผู้บันทึกไว้รวมทั้งวิวัฒนาการการศึกษา ประเภทคติความเชื่อ และอุปสรรคการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาแสดงให้เห็นว่า มีพัฒนาการการศึกษาค้นคว้าคติความเชื่อ ๔ ช่วง กล่าวคือ

๑) ช่วงก่อนรับอิทธิพลภาษาจากราชสำนักกรุงเทพที่นักปราชญ์ท้องถิ่นบันทึกบนใบลานด้วยอักษรธรรม อักษรไทยน้อย อาทิ เรื่องอุกฤษยาม คาลาอาคม โฉลก ยากกลางบ้าน ตำราสู่ขวัญ ลางสังหรณ์ ผีสาวเทวดา

๒) ช่วงการผนวกรวมอีสานเป็นรัฐประชาชาติเดียวกับกรุงเทพฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๐ ที่เริ่มมีการสอนหนังสือไทยในอีสาน ข้าราชการส่วนกลางมาปกครองชนพื้นเมือง ใช้อักษรไทย สมุดข่อย การศึกษาระบบใหม่ ชาวต่างชาติตีพิมพ์ผลงานในหนังสือวรรณคดี เช่น ขุนมหาชัย พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ พระยาอินทรมนตรี พระทองพูล ศรีจักร, ปรีชา พิณทอง, อีริค ไชเคนฟาเคน

๓) ช่วงรื้อฟื้น ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ที่มีการรวมบทความ บันทึกเก่ามาตีพิมพ์อีก และมีผู้ศึกษาเพิ่ม เช่น ถวิล ทองสว่างรัตน์, พระโพธิญาณ วิชัย, ฟรานซิส คริปส์, จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, นายแพทย์สังัน สุวรรณเลิศ, นรเก โปธิเบสวงษา

๔) ช่วงตื่นตัว ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งเริ่มมีศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดต่างๆ ได้รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับความเชื่อ ดำรงเอกลักษณ์ชาวอีสาน จัดนิทรรศการ โดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคามมีการผลิตเอกสารมากที่สุด

ข้อเขียนต่างๆ ของกลุ่มคนดังกล่าวทำให้มองเห็นภาพรวมที่มีอยู่ในปัจจุบัน เรื่องความเชื่อของชาวอีสานเกี่ยวกับประเพณี และการละเล่นมากที่สุด รองลงมาตามลำดับคือ ผี การทำมาหากิน ที่อยู่อาศัย ไสยศาสตร์ โชคลาง อุกฤษยาม ยากกลางบ้าน ศาสนา นรก สวรรค์ กำเนิดโลกและเผ่าพันธุ์มนุษย์ ลักษณะคนและสัตว์ ปรัชญาการณธรรมชาติ และการผสมผสานหลายเรื่อง ส่วนอุปสรรคการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ มีการสนับสนุนการวิจัยน้อย ขาดกระบวนการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ และไม่มีหน่วยงานที่ช่วยเหลือการศึกษา

ค้นคว้าด้านความเชื่อของชาวอีสาน

คำสำคัญ (Keyword) : โสยศาสตร์, ไทย -- ความเป็นอยู่และการทำมาหากิน -- ภาคอีสาน, ไทย – คติความเชื่อ--ภาคอีสาน, คติชนวิทยา

ผู้วิจัย : วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์

ชื่อเรื่อง : สถานภาพการศึกษาเรื่องประเพณีไทย : ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา   **ปีงบประมาณ:** ๒๕๓๓

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๓๔   **ปีที่พิมพ์ :** -

สาระสังเขป (Abstract) :

สถานภาพการศึกษาเรื่องประเพณีไทย: ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เป็นการสำรวจผลงานที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้แล้วแต่ละภาค ตั้งแต่หลัง พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๓ เพื่อนำมาวิเคราะห์สถานภาพของการศึกษาว่ามีอยู่ในระดับใด เพื่อหาแนวทางในการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับประเพณีชีวิต อันได้แก่ ประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย และการปลุกเรื้อนต่อไป

จากการสำรวจการศึกษาในเรื่องประเพณีเกี่ยวกับชีวิตดังกล่าวปรากฏว่า มีผู้ศึกษาไว้แล้วเป็นจำนวน ๔๕๓ เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับประเพณีการเกิด ๘๘ เรื่อง ประเพณีการบวช ๘๑ เรื่อง ประเพณีการแต่งงาน ๑๐๕ เรื่อง ประเพณีการตาย ๑๑๕ เรื่อง และประเพณีการปลุกเรื้อน ๕๘ เรื่อง ผลการศึกษาพบว่างานด้านค้นคว้าในชุดประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งเป็นผลงานของศาสตราจารย์พระยาอนุমানราชชน เป็นงานค้นคว้าที่ละเอียดและมีผู้อ้างอิงกันมาก ส่วนผลงานค้นคว้าของคนอื่นๆส่วนใหญ่มุ่งเน้นภาพลักษณ์ของประเพณีนั้นๆ มากกว่าการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ให้เห็นถึงคุณค่าของตัวประเพณีอย่างชัดเจน จึงน่าจะมีการศึกษาเพื่อให้เห็นความสำคัญของประเพณีซึ่งมีมาแต่เดิมเหล่านั้นว่าสนองตอบต่อวิถีของคนในสังคมปัจจุบันอย่างไร เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสังคมต่อไป

คำสำคัญ (Keyword) : ไทย--ความเป็นอยู่และประเพณี, ประเพณีการเกิด, ประเพณีการบวช, ประเพณีการแต่งงาน, ประเพณีการปลุกเรื้อน

ผู้วิจัย : วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์ และ เรืองวิทย์ ลิมปนาท

ชื่อเรื่อง : สถานภาพองค์ความรู้สันติวิธีจากพงสาวดารและกฎหมาย

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ

ปีงบประมาณ : ๒๕๓๗

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๔๐   **ปีที่พิมพ์ :** -

สาระสังเขป (Abstract):

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาสันติวิธีจากพงสาวดาร (กรุงศรีอยุธยา – รัตนโกสินทร์) และจากกฎหมายตราสามดวงว่าคนไทยในอดีตมีการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาหรือข้อขัดแย้งต่างๆ หรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า

๑. แนวคิดสันติวิธีที่ปรากฏในพงศาวดารมีพื้นฐานอยู่บนกรอบความคิดทางพุทธศาสนาเป็นหลักดังปรากฏหลักฐานหลายครั้งหลายหนที่กษัตริย์ในอดีตพระราชทานอภัยโทษแก่ศัตรูและพระราชทานทรัพย์เงินทอง หรือแต่งตั้งให้ปกครองดูแลเมืองต่อไปด้วย ถึงแม้พงศาวดารจะมีธรรมเนียมการเขียน เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของกษัตริย์ทั้งภาพของกษัตริย์นักรบและกษัตริย์นักธรรม แต่มีข้อสังเกตประการหนึ่งที่ว่า ภาพของกษัตริย์นักรบนั้นได้แสดงให้เห็นถึงวิธีการระงับความขัดแย้งอย่างสันติโดยปราศจากความรุนแรงอยู่ด้วย

๒. กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายแบบจารีตที่มีบทบัญญัติขึ้นมาบนกรอบความคิด ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่อดีต เพื่อความสงบสุขของบ้านเมือง หมายความว่ารัฐในอดีตเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและประนีประนอมของคนในสังคม

กล่าวโดยสรุปได้ว่าจากการศึกษาพงศาวดารและกฎหมายตราสามดวง เพื่อหาแนวความคิดในเรื่องของสันติวิธี ได้เห็นความพยายามของรัฐในการรักษาความสงบสุขของบ้านเมืองและเห็นความพยายามของรัฐที่จะแก้ไขปัญหาอย่างสันติวิธี หรือให้เกิดความรุนแรงสูญเสียน้อยที่สุด

คำสำคัญ (Keyword) : พงศาวดาร, กฎหมายตราสามดวง, กฎหมายไทย, ไทย--ประเพณีและวัฒนธรรม, สันติวิธี

ผู้วิจัย : วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์

ชื่อเรื่อง : อาหารการกินกับวิถีชีวิตไทยตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึงปัจจุบัน

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา **ปีงบประมาณ :** ๒๕๓๔

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๓๕ **ปีที่พิมพ์ :** -

สาระสังเขป (Abstract)

อาหารการกินเป็นวัฒนธรรมในรูปแบบหนึ่งที่มีเอกลักษณ์ มีประวัติความเป็นมา และพัฒนาการเป็นของตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพราะมีการหยิบยืมและซึมซับได้ง่าย

งานวิจัยเรื่องอาหารการกินกับวิถีชีวิตไทยตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึงปัจจุบันเป็นการศึกษาค้นคว้าว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนั้น อาหารการกินของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง และมีผลต่อชีวิตของคนในรูปแบบใด

จากการศึกษาพบว่า อาหารการกินที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึงปัจจุบันมีผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างชัดเจน เช่นเดียวกันที่วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไปอันเป็นผลเนื่องมาจากรูปแบบอาหารการกิน และระบบการผลิตอาหารที่สังคมยอมรับและพัฒนาตามสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น ในอนาคตอาจมีแนวโน้มที่เป็นไปได้ว่าอาหารของไทยบางชนิด หรือวิธีการปรุงแต่งอาหารบางอย่างที่เคยมีในอดีตอาจจะสูญหายไปจากสังคม อันเนื่องมาจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของโลกยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ (Keyword) : อาหารกับวิถีชีวิตไทย, อาหารไทย, วัฒนธรรมการกิน

ผู้วิจัย : Anusorn Limmanee

ชื่อเรื่อง : Political Business Cycles in Thailand, 1979 – 1992 : General Election and Currency in Circulation

เงินทุน : เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา **ปีงบประมาณ :** ๒๕๓๗

ปีที่วิจัยเสร็จ : ๒๕๓๘

สารสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มุ่งพิสูจน์ให้เห็นว่า มีวัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองเกิดขึ้นในประเทศไทยระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการพัฒนาตัวแบบวัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองที่พิจารณาจากการใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งและทดสอบโดยข้อมูลเชิงประจักษ์ การศึกษานี้ตั้งสมมติฐานว่า วัฏจักรธุรกิจการเมืองไทยแสดงออกมาในลักษณะของวัฏจักรการขยายตัวของปริมาณธนบัตรในช่วงเดือนที่มีการหาเสียงและเลือกตั้ง อันเป็นผลจากการใช้จ่ายเงินจำนวนมากมาใช้ในการหาเสียงและซื้อเสียงเลือกตั้ง

การศึกษานี้พบว่า ในระดับชาติ วัฏจักรธุรกิจการเมืองปรากฏให้เห็นชัดเจน ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ และปี พ.ศ. ๒๕๓๑ และปรากฏให้เห็นบ้างแต่ไม่ชัดเจนนักในการเลือกตั้งทั้ง ๒ ครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ในระดับภูมิภาค วัฏจักรธุรกิจการเมืองพบเห็นได้ในการเลือกตั้ง ๔ ครั้ง ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ในภาคอีสานเห็นได้ชัดเจนทั้ง ๔ ครั้ง ในภาคเหนือและภาคกลางเห็นชัดในการเลือกตั้ง ๓ ครั้ง ส่วนในภาคใต้ วัฏจักรธุรกิจการเมืองปรากฏชัด ๒ ครั้ง และไม่ค่อยชัดเจน ๑ ครั้ง ดังนั้นสิ่งที่พบในการศึกษาจึงสอดคล้องกับตัวแบบที่เสนอ

คำสำคัญ (Keyword) : การเลือกตั้ง, ไทย--เศรษฐกิจและการเมือง, ไทย-- การเมืองการปกครอง, ธนบัตรไทย

ผู้วิจัย : วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์ (ผู้ร่วมวิจัย)

ชื่อเรื่อง : 100 ปี ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) : ธนาคารไทยแห่งแรก

เงินทุน : ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ปีที่วิจัยเสร็จ : 2550

สารสังเขป (Abstract) :

ศึกษาประวัติการดำเนินงาน และบทบาทของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในสังคมไทย ในวาระที่ธนาคารดำเนินการครบ 100 ปี ในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2550 ผลการศึกษาพบว่าธนาคารไทยพาณิชย์เป็นธนาคารไทยที่มีประวัติและการดำเนินงานยืนยาวที่สุด

คำสำคัญ (Keyword) : ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด— ประวัติและความเป็นมา, ธนาคารไทย

ผู้วิจัย : วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์

ชื่อเรื่อง : คลองแสนแสบ : ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลง

เงินทุน : เงินทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เถลิงเฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ปีที่วิจัยเสร็จ : 2550

สารสังเขป (Abstract) :

ศึกษาประวัติความเป็นมาของคลองแสนแสบซึ่งเป็นคลองแรกขุดในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยศึกษาความสำคัญและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งสภาพแวดล้อม ลักษณะทางกายภาพ

ตลอดจนสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนริมคลองแสนแสบ ซึ่งมีผลต่อบทบาทหน้าที่และมิติทางวัฒนธรรมของชุมชนริมฝั่งคลอง

คำสำคัญ : คลองแสนแสบ – ประวัติและความเป็นมา, วัฒนธรรมของชุมชน พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

ผู้วิจัย : ตรีนิตต์ บัญจกร (หัวหน้าโครงการ)

ชื่อเรื่อง : คลองแสนแสบ : ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

เงินทุน : เงินทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ปีที่วิจัยเสร็จ : กำลังดำเนินการ

สาระสังเขป (Abstract) :

เป็นการวิจัยแม่บทแนวสหวิทยาการ โดยบูรณาการประเด็นปัญหาการวิจัยทางประวัติศาสตร์ นิทานวรรณกรรม เรื่องเล่า ประชากรศาสตร์ และศิลปะของศาสนสถานเพื่อสังเคราะห์ภาพรวม ความหลากหลายทางวัฒนธรรมคลองแสนแสบ ระเบียบวิธีวิจัยทั้งทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เพื่อให้งานวิจัยมีประโยชน์ต่อชุมชนเองและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในทางวิชาการ

คำสำคัญ : คลองแสนแสบ – ประวัติและความเป็นมา, ประวัติศาสตร์, นิทาน, วรรณกรรม, ศิลปะ, ศาสนสถาน, วัฒนธรรมคลองแสนแสบ